

7. Horashchuk V. P. Formuvannia kultury zdorovia studentiv pedahohichnoho universytetu. Tvorcha osobystist uchytelia: problemy teorii i praktyky : zb. nauk. prats / Redkol. N. V. Huzii (vidp. red.) ta in. K. : NPU, 2001. Vyp. 5. S. 177–182. [in Ukraine]
8. Dzhuryynskiy P. B. Teoriia i metodolohiia zdoroviazberezhualnoi profesiinoi pidhotovlenosti maibutnikh uchyteliv fizychnoi kultury : [monohrafiia] / Dzhuryynskiy P. B. Odesa : TOV «Leradruk», 2012. 324 s. [in Ukraine]
9. Dzhuryynskiy P. B. Osnovy ozdorovchoho fizychnoho vykhovannia, fitnesu ta zdorovia : [metodychni posibnyk] / P. B. Dzhuryynskiy. Odesa: PDPU im. K. D. Ushynskoho. 2007. 41 s. [in Ukraine]
10. Dolynskiy B. T. Teoretyko-metodychni zasady pidhotovky maibutnikh uchyteliv do formuvannia zdoroviazberezhualnykh navychok i vmin u molodshykh shkoliariv u navchalno-vykhovnii diialnosti : [monohrafiia] / B. T. Dolynskiy. Odesa : Vydavets M. P. Cherkasov, 2010. 269 s. [in Ukraine]
11. Zavydivska N. N. Teoretyko-metodychni zasady fundamentalizatsii fizkulturno-ozdorovchoi osvity studentiv u protsesi zdoroviazberezhualnoho navchannia (13.00.02 – teoriia ta metodyka navchannia (fizychna kultura, osnovy zdorovia)) avtoref. dyser. na zdob. nauk. stup. dokt. ped. nauk. Kyiv: NPU imeni M. P. Drahomanova. 2013. : <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/5667/Zavydivska.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [in Ukraine]
12. Zavydivska N. Osoblyvosti intehratyvnoho navchannia zdoroviazberezhennia u systemi fizychnoho vykhovannia vyshchoi shkoly. Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii : naukovyi zhurnal / MON Ukrainy, Sumskiy derzhavnyi universytet imeni A. S. Makarenka; Sumy : SumDPU imeni A. S. Makarenka, 2013. №8 (34). S. 196–207. <http://repository.sspu.sumy.ua/handle/123456789/3623> [in Ukraine]
13. Oleniev D. H. Metodychni zasady formuvannia zdoroviazberezhualnoi kompetentnosti studentiv vyshchykh tekhnichnykh navchalnykh zakladiv : dyser. na zdob. nauk. stup. dok. ped. nauk (13.00.02 – teoriia ta metodyka navchannia (fizychna kultura, osnovy zdorovia). Kyiv: NPU imeni M. P. Drahomanova. 2020. 482 s. : https://npu.edu.ua/images/file/vidil_aspirant/dicer/%D0%94_26.053.14/Olenev.pdf [in Ukraine]
14. Osnovni poniattia i termini ozdorovchoi fizychnoi kultury i reabilitatsii / O. D. Dubohai, A. M. Tkachuk, S. D. Kostikova, A. O. Yefimov. Luts'k : Nadstyria, 1998. 100 s. [in Ukraine]

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2021.12(144).23
УДК 796.011:061.237

Пальчук Марія
кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент
Трачук Сергій
кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент
Краснонос Валентина
студентка IV курсу
Національний університет фізичного виховання і спорту України, Київ

РОЛЬ І ДІЯЛЬНІСТЬ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ДОЗВІЛЛЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ

Форми організації дозвіллевої діяльності дітей та молоді виокремлено у систему позашкільної освіти, яка спрямована на зміцнення здоров'я, підвищення рівня фізичної підготовленості, забезпечення активного відпочинку учнів і отримання задоволення від рухової активності. Фізичне виховання дітей і молоді поза школою організовується об'єднаними зусиллями органів освіти і науки, спортивних організацій з залученням представників громадськості. Фізкультурно-спортивні організації відіграють важливу роль у забезпеченні фізкультурно-оздоровчої діяльності та рухової активності, змістовного дозвілля, здорового способу життя дітей та молоді нашої країни. В статті визначено основні типи позашкільних навчальних закладів та соціально-педагогічне значення фізкультурно-оздоровчої роботи у них, завдання фізкультурно-оздоровчої роботи в позашкільний час, представлено комплекс заходів, які спрямовані на удосконалення дозвіллевої діяльності дітей.

Ключові слова: діти, молодь, здоров'я, фізкультурно-оздоровча діяльність, фізкультурно-спортивні організації, дозвілля

Palchuk M., Trachuk S., Krasnonos V. The role and function of physical and sports organizations in providing leisure activities for children and youth. The system of out-of-school education unites forms of the organization of leisure activity of children and youth. The main goals of their work are to strengthen health, increase the level of physical fitness, ensure active recreation of students and get pleasure from physical activity. Physical education of children and youth out-of-school is united by science and sports organizations with the involvement of members of the public. Physical culture and sports organizations play an important role in ensuring physical culture and health activities and physical activity, meaningful leisure, healthy lifestyle of children and youth of our country. The article identifies the main types of out-of-school educational institutions and the socio-pedagogical significance of physical culture and health work in them, the tasks of physical culture and health work in extracurricular time, presents a set of measures aimed at improving children's leisure activities. There are sports events, thematic lectures, control over the passage of personnel training courses advertising campaigns, sports and mass holidays, free introductory classes, information updates on official websites, meetings, conversations with sponsors and parents. Provided information namely purpose, objectives and quantitative indicators of activity, about the activities of the sports and health centre

«Goloseyevo». Prospects for further research are to determine the areas of activity to involve children in extracurricular sports centers.

Key words: children, youth, health, physical culture and health-improving activity, physical culture and sports organizations, leisure

Актуальність. Стан здоров'я підростаючого покоління характеризується несприятливими тенденціями і вимагає до себе пильної уваги всього суспільства. Погіршення стану здоров'я відбувається на тлі низької рухової активності, про що свідчать дані досліджень останніх років [7]. При вирішенні завдань, пов'язаних з формуванням здоров'я особистості на різних етапах вікового розвитку, є доцільним звернення до системи фізичного виховання, що охоплює різні освітні установи та заклади, в рамках яких можна вирішувати завдання навчання, виховання і розвитку дітей та молоді шляхом залучення їх до здорового способу життя, формування мотивації до фізкультурно-оздоровчої діяльності.

Позашкільне фізичне виховання є однією з невід'ємних складових державної системи фізичного виховання. Система позашкільних форм фізичного виховання спрямована на вирішення таких завдань як зміцнення здоров'я, підвищення рівня фізичної підготовленості, забезпечення активного відпочинку учнів і отримання задоволення від рухової активності. Фізичне виховання дітей і молоді поза школою організовується об'єднаними зусиллями органів освіти і науки, спортивних організацій з залученням представників громадськості. Проведена в позашкільний час робота з фізичної культури і спорту серед дітей та молоді відіграє істотну роль у всебічному вихованні підростаючого покоління.

Мета – визначити роль фізкультурно-спортивних організацій у забезпеченні дозвілєвої діяльності дітей та молоді

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети нами використовувались наступні методи: аналіз науково-методичної літератури і матеріалів мережі Інтернет.

Виклад основного матеріалу. Форми організації дозвілєвої діяльності дітей та молоді виокремлено у систему позашкільної освіти, структуру якої становлять: позашкільні навчальні заклади; центри позашкільної освіти у позаурочний та позанавчальний час; гуртки, секції, клуби, культурно-освітні, спортивно-оздоровчі, науково-пошукові об'єднання; клуби та об'єднання за місцем проживання незалежно від підпорядкування, типів і форм власності; культурно-освітні, фізкультурно-оздоровчі, спортивні та інші навчальні заклади, установи; фонди, асоціації, діяльність яких пов'язана із функціонуванням позашкільної освіти [1].

Згідно з нормативними документами, основними типами позашкільних навчальних закладів, що здійснюють роботу з фізичного виховання є: дитячо-юнацькі спортивні школи, клуби, оздоровчі заклади для дітей та молоді (дитячо-юнацькі табори, комплекси), туристичні бази, центри, клуби туризму і краєзнавства, центри військово-патріотичної освіти, дитячі парки, стадіони та ін.

В комплексних поза навчальних закладах фізкультурно-оздоровча робота, зазвичай, здійснюється в гуртках фізкультурно-спортивного і оздоровчого напрямів позашкільної освіти. Відповідно до Закону України «Про позашкільну освіту», фізкультурно-спортивний або спортивний напрям позашкільної освіти забезпечує розвиток фізичних здібностей вихованців, учнів і слухачів, необхідні умови для повноцінного оздоровлення, загартування, змістовного відпочинку і дозвілля, занять фізичною культурою і спортом, підготовку спортивного резерву для збірних команд України, набуття навичок здорового способу життя [2].

Дослідженнями Т. Ротерс, В. Мазіна [5] визначено, що діяльність фізкультурно-спортивних організацій, з точки зору забезпечення дозвілєвої діяльності дітей та молоді, спрямована на вирішення завдань, які включають три взаємопов'язані аспекти: спортивний (розвиток здібностей вихованців в обраному виді спорту, підготовка спортивного резерву для збірних команд України), фізкультурний (повноцінне оздоровлення, забезпечення змістовного відпочинку і дозвілля дітей та молоді, формування навичок здорового способу життя) і виховний (сприяння гармонійному вихованню, самореалізації вихованців).

Дані наукових досліджень Н.В. Тихонової, А.С. Бондар [6] свідчать про те, що 98% спеціалістів сфери фізичної культури і спорту вважають необхідним розвиток дозвілєвої діяльності дітей та молоді у позашкільних навчальних закладах фізкультурно-спортивного напрямку та вказують на те, що пріоритетними функціями позашкільних навчальних закладів є виховання дітей та молоді (24%), оздоровлення дітей та молоді (30%) і підготовка спортивного резерву (46%). Регулярне відвідування занять у позашкільних навчальних закладах дозволить підвищити рівень здоров'я населення нашої країни, переконані 99% спеціалістів сфери фізичної культури і спорту. В Україні розвивати дозвілєву діяльність дітей та молоді в першу чергу повинні дитячо-юнацькі спортивні школи (87% опитаних) і спортивні клуби за місцем проживання (37% опитаних). Результати опитування підтверджують особливу роль позашкільних навчальних закладів фізкультурно-спортивного напрямку в забезпеченні дозвілєвої діяльності дітей та молоді.

На думку дослідників [4], спрямованість фізкультурно-оздоровчої роботи в позашкільний час серед дітей і молоді характеризується наступними завданнями:

1. Дослідженням тісного контакту та узгодженості між усіма відомствами, закладами, організаціями, безпосередньо зацікавленими в цій роботі, суспільством і сім'єю;

2. Дослідженням чинників, які впливають на повне задоволення індивідуальних потреб дітей і молоді;

3. Узгодженістю з шкільним фізичним вихованням, допомогою школі у закріпленні, поглибленні і розширенні в учнів знань, умінь і навичок в області фізичної культури і спорту, в організації здорового змістовного відпочинку; активної участі школи (кадрова допомога, допомога у наданні матеріально-технічних умов, методичній допомозі);

4. Використанням різноманітних, відповідно до інтересів, вікових особливостей і рівня підготовленості

контингенту форм роботи (фізкультурно-масової, спортивної тощо); впорядкованістю основних форм роботи згідно з планами (система дитячих і юнацьких змагань, закріплена офіційним спортивним календарем, організація роботи дитячих спортивних секцій і шкіл за затвердженими програмами тощо);

5. Постійним поповненням змісту, творчим пошуком нових шляхів у взаємозв'язку з використанням найбільш вдалого, апробованого досвіду;

6. Спрямуванням на ширше залучення дітей і молоді до регулярних занять фізичними вправами з допомогою дієвих засобів масової інформації (радіо, телебачення, преса) та Інтернету, агітації, пропаганди;

7. Послідовним проведенням курсу на те, щоб початкові особистісні мотиви залучення дітей до позашкільних занять перетворювались в органічну потребу самостійного використання засобів фізичного виховання в побуті і повсякденному житті;

8. Постійною опорою на свідому ініціативу, активну зацікавленість дітей та молоді; педагогічно виправданих регулюванням самодіяльних витоків дитячо-юнацького і спортивного рухів; використання його як загальної школи виховання у дітей і молоді організаторських здібностей, прагнення добровільно брати участь у діяльності на користь суспільства;

9. Забезпеченням всіх основних форм позашкільних занять з фізичної культури і спорту кваліфікованим методичним керівництвом (безпосереднім, консультативним, за допомогою методичних посібників) і системою лікарського контролю.

В процесі дослідницької роботи авторами [6] розроблено комплекс організаційних заходів, що сприяють удосконаленню дозвілєвої діяльності дітей та молоді в позашкільних навчальних закладах фізкультурно-спортивного напрямку:

1) спортивно-масові заходи із залученням вихованців до їх організації, у тому числі волонтерські; оздоровчі навчально-тренувальні збори із залученням батьків; навчально-тренувальні заняття за участю видатних спортсменів для сприяння всебічному фізичному розвитку, забезпечення дозвілля дітей та підлітків, відволікання від вулиці дітей та молоді;

2) тематичні лекції та роботу з вихованцями щодо забезпечення чистоти у спортивних залах і роздягальнях для підвищення рівня знань вихованців у галузі гігієни та першої медичної допомоги;

3) контроль за проходженням персоналом курсів підвищення кваліфікації з метою зміцнення кадрового потенціалу;

4) рекламні акції, спортивно-масові свята, безкоштовні ознайомлювальні заняття, оновлення інформації на офіційних інтернет-сайтах;

5) зустрічі, бесіди зі спонсорами і батьками, розширення переліку платних послуг для зміцнення матеріально-технічної бази та підвищення фінансування.

На думку авторів [3] соціально-педагогічне значення фізкультурно-оздоровчої роботи у поза навчальних закладах полягає у: залученні вихованців творчих об'єднань різних профілів до активної фізкультурно-спортивної і оздоровчо-дозвілєвої діяльності; запровадження сучасних технологій збереження і зміцнення здоров'я в умовах навчально-виховного процесу за всіма напрямками позашкільної освіти; організації літнього оздоровчо-виховного семестру (діяльність профільних оздоровчих і тренувальних таборів, літніх шкіл, проведення польових практик, екскурсійно-експедиційної роботи тощо); популяризації культури здоров'я і здорового способу життя.

Одним із закладів, діяльність якого спрямована на залучення дітей та молоді до занять фізичною культурою та спортом є фізкультурно-оздоровчий центр «Централізована система дитячо-юнацьких спортивних клубів за місцем проживання «Голосієво». Заклад діє на основі статуту, в якому визначені мета та завдання діяльності, учасники навчально-тренувального процесу, організаційно-правові засади діяльності, фінансово-господарська діяльність, облік, звітність і контроль, управління діяльністю закладу.

Фізкультурно-оздоровчий центр Централізована система дитячо-юнацьких спортивних клубів за місцем проживання «Голосієво» є профільним позашкільним навчальним закладом фізкультурно-оздоровчого та спортивного напрямку – закладом фізичної культури та спорту, який забезпечує розвиток фізичних здібностей вихованців, учнів і слухачів, необхідні умови для повноцінного оздоровлення, загартування, змістовного відпочинку і дозвілля, занять фізичною культурою і спортом.

Метою діяльності ФОЦ є забезпечення потреб дітей, підлітків та молоді у змістовному дозвіллі, розвитку фізичних здібностей та самореалізації шляхом залучення до занять фізичною культурою і спортом. Серед ключових завдань роботи ФОЦ є: створення сприятливих умов для реалізації права громадян на заняття фізичною культурою і спортом; задоволення потреб населення у фізкультурно-спортивних послугах; формування у підростаючого покоління свідомого та відповідального ставлення до власного здоров'я; забезпечення умов для розвитку фізичних здібностей в обраному виді спорту; організація та пошук нових форм змістовного відпочинку та дозвілля дітей та молоді; створення необхідних умов для загартування, навичок здорового способу життя та ін.

Ефективність діяльності позашкільного навчального закладу фізкультурно-спортивного напрямку визначається відповідно до нормативних документів за показниками кількості навчально-тренувальних груп, кількості осіб, що займаються у групах та ін. В процесі дослідження нами було проаналізовано кількісні показники залучення дітей та молоді до фізкультурно-оздоровчої діяльності у ФОЦ «Голосієво». Так, в період з 2017 до 2021 року у ФОЦ «Голосієво» працює 10 клубів, 25-42 секції з видів спорту, а до занять було залучено 760-894 особи.

Висновки. Використання потенційних можливостей позашкільної освіти в наданні якісних освітніх і виховних послуг фізкультурно-спортивного і оздоровчого напрямів є особливо актуальним для вирішення нагальних проблем зі

здоров'ям підростаючих громадян України. Незважаючи на різноманіття завдань, які вирішують позашкільні навчальні заклади, головною метою їх діяльності є сприяння гармонійному розвитку особистості, задоволення потреб у відпочинку та самореалізації, здійснення змістовної дозвілдової діяльності.

Перспективи подальших досліджень полягають у визначенні напрямів діяльності щодо залучення дітей до занять у позашкільних фізкультурно-оздоровчих центрах.

Література

1. Бондар А, Томанек М. Менеджмент позашкільних навчальних закладів фізкультурно-спортивного напрямку. Бидгощ: Товариство наукової мережі спортивного права; 2018. 156 с.
2. Ковальчук О, Литвин О. Позашкільні навчальні заклади як місце реалізації фізкультурно-оздоровчої роботи. В: Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки в країнах Європи та Азії. Матеріали XVIII Міжнар. наук.-практ. інтернет-конференції; 2019 Лип 31; Переяслав-Хмельницький. с. 45-8.
3. Непша ОВ, Ушаков ВС, Проненко АА, Купресенко МВ. Спортивно-масова робота в літніх дитячих таборах. Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку. Матеріали XVII Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. Переяслав-Хмельницький; 2015. С. 285-297.
4. Носко МО, Гаркуша СВ, Воеділова О М, Носко ЮМ, Гришко ЛГ. Позашкільна здоров'язбережувальна діяльність з фізичного виховання як спосіб підвищення рухової активності та покращення стану здоров'я учасників освітнього процесу. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. 2017;147(2):86-90.
5. Ротерс ТТ, Мазін ВМ. Постановка проблеми організації виховного процесу в дитячо-юнацьких спортивних школах. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. Запоріжжя: Класичний приватний університет; 2012;24:294-301.
6. Тихонова НВ, Бондар АС. Удосконалення фізкультурно-спортивної дозвілдової діяльності дітей та молоді в позашкільних навчальних закладах. Слобожанський науково-спортивний вісник. 2014;5:77-81.
7. Томенко О, Бондар А. Особливості залучення дітей та молоді до фізкультурно-оздоровчої діяльності у сучасних умовах. Молодий вчений. 2018;11(2):565-8.

Reference

1. Bondar A, Tomanek M. Menedzhment pozashkilnykh navchalnykh zakladiv fizkulturno-sportyvnoho napriamu. Bydghoshch: Tovarystvo naukovoї mrezhzi sportyvnoho prava; 2018. 156 s.
2. Kovalchuk O, Lytvyn O. Pozashkilni navchalni zaklady yak mistse realizatsii fizkulturno-ozdorovchoї roboty. V: Problemy ta perspektvyv rozvytku suchasnoi nauky v krainakh Yevropy ta Azii. Materialy KhVIII Mizhnar. nauk.-prakt. internet-konferentsii; 2019 Lyp 31; Pereiaslav-Khmelytskyi. s. 45-8.
3. Nepsha OV, Ushakov VS, Pronenko AA, Kuprieienko MV. Sportyvno-masova robota v litnikh dytiachykh taborakh. Vitchyzniana nauka na zlami epokh: problemy ta perspektvyv rozvytku. Materialy XVII Vseukr. nauk.-prakt. internet-konf. Pereiaslav-Khmelytskyi; 2015. S. 285-297.
4. Nosko MO, Harkusha SV, Voiedilova O M, Nosko YuM, Hryshko LH. Pozashkilna zdoroviazberezhuvalna diialnist z fizychnoho vykhovannia yak sposib pidvyshchennia rukhovoi aktyvnosti ta pokrashchennia stanu zdorovia uchasnykiv osvitnoho protsesu. Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu. 2017;147(2):86-90.
5. Roters TT, Mazin VM. Postanovka problemy orhanizatsii vykhovnoho protsesu v dytiachycho-yunatskykh sportyvnykh shkolakh. Pedahohika formuvannia tvorchoї osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh. Zaporizhzhia: Kласичний pryvatnyi universytet; 2012;24:294-301.
6. Tykhonova NV, Bondar AS. Udoskonalennia fizkulturno-sportyvnoi dozvilliovoi diialnosti ditei ta molodi v pozashkilnykh navchalnykh zakladakh. Slobozhanskyi naukovy-sportyvnyi visnyk. 2014;5:77-81.
7. Tomenko O, Bondar A. Osoblyvosti zaluchennia ditei ta molodi do fizkulturno-ozdorovchoї diialnosti u suchasnykh umovakh. Molodyi vchenyi. 2018;11(2):565-8.

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2021.12(144).24

УДК 796.015.134:796.8

Панасюк О.О.

кандидат педагогічних наук, доцент

Гребік О.В.

кандидат педагогічних наук, доцент

Хомич А.В.

кандидат педагогічних наук, доцент

Коновальчук А.М.

асистент кафедри фізичної культури, спорту та здоров'я

Луцький національний технічний університет, м. Луцьк

ВІДБІР ТА ПОЕТАПНІСТЬ ПІДГОТОВКИ В СПОРТИВНИХ ЄДИНОБОРСТВАХ

Спортивний відбір в карате на етапі початкової підготовки визначається головним завданням першого початкового етапу відбору: допомогти дитині вибрати відповідний вид спорту для спортивного вдосконалення. Правильне вирішення цієї проблеми доводить не тільки ефективність діяльності ДЮСШ та окремих тренерів, але й має досить глибоке суспільне значення. Успішні види спорту, зокрема карате, дають молодим людям можливість